

ท่านผู้หญิงพวงร้อย (สนิทวงศ์) อภัยวงศ์
ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงไทยสากล) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๒๙

ผลงานที่เป็นเอกลักษณ์

ท่านผู้หญิงพวงร้อย (สนิทวงศ์) อภัยวงศ์ นับเป็นสตรีไทยคนแรกที่เป็นนักประพันธ์เพลง ท่านเริ่มต้นประพันธ์เพลงอย่างจริงจังเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ขณะอายุ ๒๓ ปี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล ได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง "ถ่านไฟเก่า" และทรงนิพนธ์เพลงประกอบคือ เพลงบัวขาว และ เพลงในฝัน ขึ้น และ

มอบหมายให้ท่านผู้หญิงพวงร้อย (หรือ หม่อมหลวงพวงร้อยในขณะนั้น) เป็นผู้ประพันธ์ทำนอง **เพลงบัวขาว** กลายเป็นเพลงอมตะที่สร้างชื่อเสียงให้กับท่านเป็นอย่างมาก ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งเอเชียของ ยูเนสโก ประเทศฟิลิปปินส์ ได้คัดเลือก **เพลงบัวขาว** เป็น "เพลงแห่งเอเชีย" และนักร้องยอดนิยมของฮ่องกง **ฟรานซิส ยิป** ได้นำเพลงนี้ไปขับร้องบันทึกแผ่นเสียง หลังจากนั้น ท่านได้ประพันธ์ทำนองเพลงประกอบ ภาพยนตร์อีกหลายเรื่อง อาทิ **เพลงลมทวน** , **เพลงเพลิน** , **เพลงดอกไม้** , **เพลงวันเพ็ญ** , **เพลงเงาไม้** ฯลฯ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ท่านได้เปลี่ยนลักษณะการแต่งเพลง ที่มักจะใส่คำไม่ลงโน้ต มาใช้คำที่มีวรรณยุกต์ตรงกับโน้ตเพลง มากขึ้น บทเพลงที่ท่านแต่งจึงมีความไพเราะ สละสลวย มีการผสมผสานการร้องแบบดนตรีไทยเดิมกับดนตรีสากล มีหลายครั้งที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชเสาวนีย์ให้ท่านประพันธ์ทำนองเพลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง**เพลงปลุกใจ** อาทิ **เพลงดุจบิดามารดร** ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์คำร้อง และเพลงอื่นๆ เช่น **เพลงชายชาญทหารไทย** **เพลงแต่ด.ช.ด.** **เพลงตำรวจตระเวนชายแดน** ฯลฯ โดยเพลงปลุกใจเหล่านี้ได้ใช้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์ความมั่นคงของชาติบ้านเมือง โดยเฉพาะในยามที่สถานการณ์ของชาติบ้านเมืองอยู่ในภาวะตึงเครียดหลายครั้ง ท่านจึงถือเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงของชาติบ้านเมืองด้วย นอกจากนี้เพลงปลุกใจแล้วท่านยังได้ประพันธ์ทำนองเพลงให้แก่หน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ มากมาย อาทิ **เพลงจิตรลดา** (เพลงประจำโรงเรียนจิตรลดา) **เพลงดนตรีสร้างสายสัมพันธ์ในครอบครัว** (ประพันธ์ให้สภาสตรีแห่งชาติ) **เพลงวัฒนา** (เพลงประจำโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย) **เพลงศรีนครินทรวิโรฒ** (ประพันธ์ให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) และได้ร่วมแต่ง**เพลงศิลป์แห่งชาติ**ด้วย โดยเพลงสุดท้ายที่ประพันธ์คือ เพลงราชพฤกษ์ อันเป็นเพลงที่ส่งเสริมให้เห็นความงามของดอกราชพฤกษ์ สมเป็นดอกไม้ประจำชาติ โดยรวมเพลงที่ท่านประพันธ์ทำนองทั้งหมด ๑๒๔ เพลง

การตั้งสมประสงค์

ท่านผู้หญิงพวงร้อย (สนิทวงศ์) อภัยวงศ์ ถือเป็นนักดนตรีโดยสายเลือด บิดาของท่านเป็นนักดนตรีสามารถเป่าแคนได้อย่างไพเราะเพราะพริ้ง อีกทั้งยังชื่นชอบในเพลงอุปรากร (Opera) ที่เปิดฟังอยู่เสมอเป็นเพลงวอลทซ์ โยฮันน์ สเตราส์ และเพลงในอุปรากรหลายเรื่อง อาทิ มาตามบัตเตอร์ฟลาย ไออิด้า แชมซัน แอนด์เดโลล่าห์ ฯลฯ ส่งผลให้ท่านผู้หญิงพวงร้อย ชื่นชอบและรักในเสียงดนตรีและเพลงมาตั้งแต่วัยเยาว์

เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่ท่านหัดเล่น คือ เปียโน ซึ่งเมื่อท่านอายุ ๕ ขวบ ท่านได้แสดงอัจฉริยภาพทางดนตรีให้ปรากฏ คือ การแต่งเพลงสั้นๆ ได้ และเล่นเปียโนได้ทั้ง ๒ มือ

เมื่อท่านอายุได้ ๗ ขวบได้ศึกษาที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยและได้เรียนเปียโนควบคู่กันไปด้วย ครูคนแรกชื่อ **มิสสุลู** (ชื่อไทยว่า อรุณยศศักดิ์) ต่อจากนั้นได้เรียนกับอาจารย์อายะดา กิรินกุล และมาตามวิจิตรวาทการ ภรรยาชาวฝรั่งเศสของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ และได้เรียนกับครูต่างประเทศอีกหลายคน จนกระทั่งในระดับมัธยมปีที่ ๘ ได้เริ่มเล่นกีตาร์และได้ใช้แต่งเพลงไว้หลายเพลง จนในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ เมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนวัฒนา หม่อมหลวงอุดม สนิทวงศ์ ได้ชักชวนท่านให้ร่วมวงแชมเบอร์มิวสิก (Chamber Music) โดยท่านเป็นผู้เล่นเปียโน และจัดแสดงคอนเสิร์ตทุกปีเพื่อหารายได้ช่วยการกุศลแก่สถาบันการศึกษาต่างๆ และด้วยความสามารถที่ชำนาญทางเปียโน ท่านจึงได้เข้าสอบเทียบความรู้ทางเปียโน และสอบผ่านในระดับปริญญาตรีจากสถาบัน Trinity College Music, London ซึ่งจัดขึ้น ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ นอกจากนี้ที่ท่านโปรดปรานมากที่สุดแล้ว ท่านได้ประพันธ์ทำนองเพลงไว้มากมาย ทั้งเพลงประกอบภาพยนตร์ เพลงปลุกใจ เพลงประจำสถาบัน ฯลฯ และท่านยังได้อุทิศเวลาให้แก่งานสาธารณกุศลด้วยการร่วมงานเพื่อหารายได้เพื่อบริจาคให้แก่องค์กรต่างๆ อีกทั้งเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่หลายหน่วยงาน นับเป็นผู้สร้างคุณูปการให้แก่ชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง

ความภูมิใจ/ รางวัลสำคัญ

ท่านผู้หญิงพวงร้อย (สนิทวงศ์) อภัยวงศ์ ได้สร้างสรรค์ผลงานด้านดนตรีจนเป็นที่ประจักษ์ และได้ทำคุณประโยชน์ไว้แก่ชาติบ้านเมืองไว้มากมาย จึงได้รับการเชิดชูเกียรติและรางวัลเกียรติคุณ อันได้แก่

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จตุตถจุลจอมเกล้า
- พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตติยจุลจอมเกล้า
- พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุติยจุลจอมเกล้า
- พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าวิเศษ
- พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประถมาภรณ์มงกุฎไทย
- ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ จึงใช้คำนำหน้า

ท่านผู้หญิง

การเผยแพร่ผลงาน

ห้องท่านผู้หญิงพวงร้อย อภัยวงศ์

ห้องท่านผู้หญิงพวงร้อย อภัยวงศ์ ตั้งอยู่ ณ ห้องสมุดดนตรีทุลกระหม่อมสิรินธร หอสมุดแห่งชาติ
ท่าवासกรี ได้รับทุนสนับสนุนการก่อสร้างจากท่านผู้หญิงพวงร้อย สนิทวงศ์ (อภัยวงศ์) และรัฐบาลได้จัดสรร
งบประมาณแผ่นดินมาสมทบ ห้องนี้จึงตั้งขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงคุณูปการของท่านผู้หญิงพวงร้อย อภัยวงศ์
ที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งเอเชียขององค์การยูเนสโก ได้คัดเลือกเพลง “บัวขาว” ให้เป็นเพลงแห่งเอเชีย และได้
สรรค์สร้างผลงานอมตะไว้เป็นจำนวนมาก รวมทั้งเก็บเครื่องใช้ส่วนตัว เปียโน อิเล็กโทรน รวมทั้งกีตาร์ที่ใช้แต่ง
เพลงบัวขาวอีกด้วย

หมายเหตุ : ท่านผู้หญิงพวงร้อย (สนิทวงศ์) อภัยวงศ์ ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๓
สิริอายุรวม ๘๖ ปี

ข้อมูลบางส่วนจาก :

http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%A7%E0%B8%87%E0%B8%9E%E0%B8%A7%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A2_%E0%B8%AD%E0%B8%A0%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B8%A7%E0%B8%87%E0%B8%A8%E0%B9%8C

<http://www.kingramamusic.org/panorama/room1.htm>

<http://www.kingramamusic.org/history/p1.htm>

<http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php/%E0%B8%A8%E0%B8%B4%E0%B8%A5%E0%B8%9B%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%AB%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B4>

หนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านผู้หญิงพวงร้อย (สนิทวงศ์) อภัยวงศ์ ป.ม., ท.จ.ว.

ธิดำพร อุดทน เรียบเรียง/ ทศชล เทพกำปนาท ตรวจสอบแก้